

ఆ శీ స్సు

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

శ్రీ సంజీవనోషధనేత యీ మీసత్కృతికి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యముల ననుగ్రహింప నా ఆశ.

శ్రీవారిసన్నిధి
తె నా లి

18-1-1959.

}

భాగవతుల అన్నపూర్ణయ్య.

మంతనములు నద్గతులకుఁ
బొంతనములు ఘనములైన పుణ్యముల కిదా
నీంతనపూర్వ మహాఘ ని
కృంతనములు రామనామ కృతి చింతనముల్.

పోతనామాత్యుఁడు.

ప్ర శం స

ఆదికావ్యసార మాపదుద్ధారక
శతక మార్తజన రసాయనంబు
జడత లడఁచి భక్త సంజీవి యగును శ్రీ
రామ చరణజలజ రజమువోలె.

చీ రా ల, }
19-1-59. }

బందా ఆదినారాయణ.

ప్రణతార్థప్రదసీత డాపటను , నేవామూర్తి సౌమిత్రి ద
క్షిణసీమక్ భజియింప, నీలతనువుక్ స్మేరానంబుక్ గృపే
క్షణ లాఘ్వుక్, వరదాభయప్రదము - శస్త్రంబైవ హస్తంబు మా
హనునన్మ ప్రముఁజేర్చు నిఁగొలుతు రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ఓమ్

శ్రీరామచంద్రాయ నమః

శ్రీ సాయీ ప్రియ!

విజ్ఞప్తి

భక్తజనులారా!

శ్రీరామచంద్రానుగ్రహమున, సోదరభక్తుల ప్రేమాదరణముల కతన సప్తర్షి రామాయణసహిత శ్రీ ఆపదుద్ధారక శతకమునకు ద్వితీయ ముద్రణభాగ్యము కలిగినది. ఈకృతి రచనాకారణాదులనుగూర్చి మొదటి కూర్పునందు విన్నవించియుంటిని, సోదరభక్తులకవి విశదములగునను తలంపున వాని నిందు బ్రస్తావింపక యొకటి రెండు ముఖ్యాంశములను బేర్కొందును.

ఈకృతి ప్రథమ ముద్రణమునకు నా పెత్తందీర్తి కుమారుడు చి॥ శ్రీ చన్నప్రగడ శ్రీరామకృష్ణశర్మ, (I.L.T.D. Co. Ltd. Guntur) ద్వివ్యసహాయము చేసినాడు. అందు నా పితృపాదుల జనకవంశమును గీర్తించి నా కృతజ్ఞతను దెలుపుకొంటిని. ఈ కృతికిఁ బ్రప్రథమమున నాంధ్రలోకమున వెలువడుభాగ్యముఁ గల్పించిన నా పితృమ్ముఁడగు చి॥ శ్రీరామకృష్ణశర్మకుఁ జిరాయురారోగ్య భోగభాగ్య వంశాభివృద్ధులను బ్రసాదించి శ్రీరామచంద్రుఁ డనుగ్రహించుఁగాతమని ప్రార్థించువాఁడను.

* * * * *

“వేదవేద్యే పరేపుంసి జాతే దశరథాత్మజే

వేదః ప్యాచేతసా దాసీత్ సాక్షాద్భామాయనాత్మనా.”

వేదవేద్యుఁడు- సరాత్పరుఁడగు పురుషోత్తముఁడు దాశరథియై యవతరింప, వేదములు వాల్మీకివలన రామాయణరూపము నొందినవి. వేదములు భారతీయ సనాతన సంస్కృతి - నాగరకతలకు మూలాధారములు. వానిని లెస్సగ గ్రహించి, యందు ప్రతిపాదితములైన ధర్మములను లోకమునందాచరణ పూర్వకముగ విశదపఱుపవలయును. ఆపని

వేదవేద్యుడు, పరాత్పరుడగు పురుషోత్తమునకుఁ దక్క యితరులకు సాధ్యముకాదు. ఆ కారణమున పరతత్త్వము శ్రీమన్నారాయణుడు కౌసల్యా దశరథులకు నందనఁడై శ్రీరాముడన జనించి, వేద ప్రతిపాదిత ధర్మములను సమగ్రముగఁ దన జీవితమున ప్రదర్శించెను. శ్రీరామచంద్రుని జీవితచరిత్రమే ఆదికావ్యమై శ్రీమద్రామాయణ మను పేర వాల్మీకి ముఖోద్గతమయ్యెను.

“స్వసూక్తి నాంపాత్రం రఘుతిలక మేకం
కలయతాం కవీనాం కో దోషః?”

“రామ! భూవరుచారిత్రము నెందరెన్నిగతులన్ వర్ణించినన్ గ్రాలదే?”

“రామకథను వ్రాయనివాఁడు కవిగాఁడు” అను నుడులు పెక్కులుగలవు. ఆ కారణమున శ్రీరాముని కల్యాణ గుణ లీలా కథలను బలువురు కవులు గద్య, పద్య, నాటక, చంపూ, గేయ, కావ్య రూపముల పెక్కుభాషలలో రచించిరి. శ్రీరామ చరితామృతము నాస్వాదించి, నేవించి, స్మరించి, యనుసరించి యానందించనివారు లేరు, అతండ్రి లీలల నేదొకరూపమున ద్యానించుటకే యిందఱుకవు లెన్నియోవిధముల శ్రీరామ చరిత్రను బలికి ధన్యులైరి.

శ్రీమద్రామాయణ మొక గృహకావ్యము. ఈ విశ్వ మొక పెద్ద కుటుంబము. ఆదర్శ కుటుంబములోని వారెట్లు మెలఁగవలయునో శ్రీరాముని జీవితచరిత్ర మనకు బోధించుచున్నది. శ్రీరామచంద్రుని ఆదర్శమూర్తిగ - ఇష్టదైవముగ గుర్తించి, యశ్రియించి యా ప్రభువు నడుగుజాడల సాధ్యమగునంతదనుక మనుష్యులు నడువనేర్చిన లోక మంతయు సుఖ శాంతిభద్రతల కాలవాలమై పెంపొందుననుటకు సందేహములేదు. శ్రీరాముని చరిత్రలోని యంశములను బేర్కొని, యా ప్రభువును స్మరించు తలంపే యీ “శ్రీ ఆపద్ధారకశతక” రూపముఁ దాల్చినది.

1934 వ సంవత్సరమున శ్రీ శక్తిభద్రకవి రచిత “అశ్వర్య చూడామణి” అను సంస్కృతనాటకమును దెనిగించి, శ్రీరాముని కథను సప్తాంక నాటకరూపమున సోదరభక్తులకందించుకొను భాగ్య మాప్రభువు వీనికి ప్రసాదించినాడు.

సప్తర్షి రామాయణము:-

5 సంవత్సరములకుఁ బూర్వము శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన మువారి మానవత్రికయందు “సప్తర్షిరామాయణము” మూలశ్లోకములు ప్రచురింపఁబడినవి, వానిని సీసపద్యములలోఁ దెనిగించి 1959 యందీ ఆపదధారక శతకమున మొదటికూర్పునందుఁ జేర్చి ప్రచురించితిని. సోదరభక్తులు మూల శ్లోకములనుగూడచేర్చుడని కోరినందున ఈకూర్పు నందు మూల శ్లోక సహిత సీసపద్యములను జేర్చితిని.

శతకము - ద్వితీయముద్రణము:-

1959 లోఁ బ్రచురింపబడిన యీ శతకమును గోరిన సోదర భక్తుల కందించుటచే నచిరకాలముననే వేయి ప్రతులు వ్యయమైనవి. శ్రీరామ సాయీ ప్రేరేపణమున నింతకుఁ బూర్వ మపరిచితులయ్యు శ్రీసాయీలీలా ప్రచురణముల వలన నన్నిహితులైన సోదర భక్తులు చి॥ శ్రీ జి వేంకటకృష్ణయ్య, B. A., (Extension Officer, Co-op. Udayagiri Block, Nellore Dt.) గారు, పూజ్యులు నెఱదాతలగు తన జననీ జనకుల జ్ఞాపకార్థ మీ శ్రీ ఆపదధారక శతకమును తిరిగి ముద్రింపించ నంకల్పించి వారి యభిమతమును దెలిపిరి. శ్రీరామచంద్రప్రభు వీ రూపమున వారిసేవ నపేక్షించి ప్రేరేచెనని సంతోషించితిని. శ్రీరామ చరిత్రాత్మకమగు నీకృతిని మఱి వేపురకందించి తద్రూప సుకృతి

విశేషమును కీర్తిశేషులు, పూజ్యులగు తన మాతా పితరులకుఁ బ్రాపింపఁ జేయు సత్సంకల్పముఁ గలిగిన చి॥ శ్రీ వేంకటకృష్ణయ్యగారు ధన్యులు. శ్రీరామ కథామృతము నేదొక రూపమున లోకమునఁ ద్రావఁబెట్టుటకంటె నధికమగు యజ్ఞము లేదనువిషయ మెల్లరకు విశదము. ఇట్టి యుదారునిఁ గన్న యా ధన్యచరితులగు తలిదండ్రులను సోదరభక్తుల కెఱిఁగించు తలంపున వారి ఛాయాపటము నిందు వ్రచురించి నాకృతజ్ఞతను దెలుపు కొనుచు చి॥ శ్రీ వేంకటకృష్ణయ్య గారిని, వారి కుటుంబములోని వారి నందఱును శ్రీరామచంద్ర పృథువు సగ్వదా సర్వభారక్షించుచు, కీర్తిశేషులగు వారి జననీజనకులగు శ్రీమతి సుబ్బలక్ష్మమ్మ, శ్రీ నరసింహులు శ్రేష్ఠి గారలకు ఉత్తమలోకస్యాస్తి సుఖ శాంతులను ప్రసాదించుగాత మని ప్రార్థించువాడను.

ఈకృతి పాఠకశ్రోతలకు శ్రీరామచంద్రమూర్తి సకల భద్రముల ననుగ్రహించునుగాత!

శ్రీరామచంద్రః శ్రీత పారిజాతః, సమస్తకల్యాణ గుణాభిరామః

సీతా ముఖాంబోరుహ చంచరీకో, నిరంతరం మంగళమాతనోతు॥

శ్రీ సాయిశ్రీరమ
చిన్నగంజాము.
31-10-1963.

భక్తజన విధేయుఁడు,
బాపట్ల హనుమంతరావు,

శ్రీ సాయి సమర్థి

శ్రీరామాయణకీ ఆరతి

ఆరతి శ్రీరామాయణ జీకీ

కీరతి కలిత లలిత నియపీకీ॥

గావత బ్రహ్మదిక ముని నారద

వాలమీక విజ్ఞాన విశారద

శుక సనకాది శేష ఆరు శారద

బరని పవనసుత కీరతి నీకీ॥

ఆరతి॥

గావత వేద పురాణ అష్టదశ

ఛవేశాస్త్ర సబ గ్రంథస్తకో రస

మునిజన ధన సంతస్త్రకో సరవస

సార అంశ సమ్మతి సబ హీకీ॥

ఆరతి॥

గావత సంతత శంభు భవానీ

ఆరు ఘట సంభవ ముని విజ్ఞానీ

వ్యాస ఆదికవివర్య బఖానీ

కాగభుశుండి గరుడకే హీకీ॥

ఆరతి॥

కలి మల హరణి విషయ రస ఫీకీ

శుభగ సింగార భక్తి జువతీకీ

దళన రోగ భవమూరి అమీకీ

తాత మాత సబ విధి తులసీకీ॥

ఆరతి॥

శ్రీ శంకర ఉవాచ :-

రామ రామేతి రామేతి - రమే రామే మనోరమే

సహస్రనామ తత్తుల్యం - రామ నామ వరాననే!

కృతజ్ఞత - ఆశీస్సు.

కవటగోత్రజులు వెంగంపల్లె వైశ్యులు
 గుఱ్ఱము వారేని కొలముపెద్ద,
 లతెపుణ్యశీల సుబ్బమ పతి చలమయ్య
 శ్రేష్ఠి యే బుద్ధివరిష్టు తాత,
 మాన్యులు సుబ్బలక్ష్మమ నరసింహులు
 దయివాఱ నెవని మాతా పితరులు,
 వీరమాంబా పతి వేంకటశేషయ్య
 యే దయామయు నగ్ర సోదరుండు

ఆ మహితు సత్యవతిదేవి ప్రియ దయితు
 నీదు భక్తు వేంకటకృష్ణు నిఖిల భోగ
 భాగ్య వంశాభివృద్ధులఁ బఱపి చిరము
 నోమఁగాఁగదె! పేమ, శ్రీరామచంద్ర!

అతిహృద్యంబు భవత్కథామృత యుతంబౌ ఆపదుద్ధారకౌ
 త్కృతికిన్ శోభకృతిన్ పునఃప్రకటన శ్రీ గూర్చి సేవాపరా
 దృతి, మా వేంకటకృష్ణయార్యుండు, కృతార్థీభూతునిజేయుమా!
 శ్రితమందారమ! రామ! శ్రీ జనకజా హృత్కంజరొలంబమా!

ఈ కృతి ద్వితీయమద్రణ ద్రవ్యదాత
 శ్రీ జి. వేంకటకృష్ణయ్య, B. A., గారి

తండ్రి శ్రీ గుఱ్ఱం నరసింహాచార్యగారు, తల్లి శ్రీమతి సుబ్బలక్ష్మమ్మగారు.
 (వేంగంపల్లె, ఆత్మకురు తాలూకా, నెల్లూరు జిల్లా)

ఓమ్

శ్రీ సాయీనాథాయ నమః

శ్రీరామచంద్రాయ నమః

అపదుద్ధారక శతకము

శ్రీరామామణి జానకీరమణియై, శేమండు సామిత్రియై
స్పారోద్ధీపిత చక్రమే భరతుడై, శంఖంబు శత్రుఘ్నుడై
స్వారాఢ్భృత్యులు వాసరాకృతుల రాక, వైకుంఠ! దైత్యేశ సం
హారార్థం బవతార మూనితివి; రామా! అపదుద్ధారకా!

శ్రితలోకావన కల్పభూమిరుహమా! సీతాముఖాంభోజ సం
గత షట్పాదమ! మంగళాయతనమా! కాత్యాయనీ శంకరా
ర్చిత కల్యాణగుణైక విగ్రహమా! నిక సేవింతుఁ, బూజింతు, స
మ్మతఁ జేమోడ్పులనిత్తుఁ, గావగదె! రామా! అపదుద్ధారకా!

కమనీయాకృతు లానుచుక గవచముల్ ఖడ్గంబులకదాల్చి, చా
పము లాకర్ణముగాఁగ నెక్కిడి, కడుకభద్రంబుగా రెండు పా
ర్శ్వములక ముందుగ నీవునీయనుజుడౌవర్తింతు, నీభక్తు సే
మముజేకూర్తురు; మీకు వే నతులు; రామా! అపదుద్ధారకా!

తొలిజన్మంబున నెట్టి వేలుపుల సంతృప్తాత్ములక జేసి, పూ
జల నేమేమొనరించి మించినదె! కౌసల్యామహాదేవి; య
ర్మిలి నిన్నున్గని, యెత్తి, ముద్దులిడి, కూర్మిన్సాకుచున్, బైడియు
య్యెల లందుంచుచు జోలలకబలుప; రామా! అపదుద్ధారకా!

కాంచెకొనగతి తండ్రియై దశరథఙ్గాజాని; పుత్రేష్టిచేఁ
బంచాస్త్రాఘల మిమ్ము నల్వరసు సంపాదించి మోదించుచున్
బంచపాగణములుంచె నీ పయిని, సర్వించిందు నం దీవ యౌ
నంచుకొగల్పె, నదెట్టిభాగ్యమొకొ; రామా! ఆపదుద్ధరకా!

జన్మస్థాన మయోధ్య, మాసములలోఁజైత్రంబుఁ, దారాళి నీ
జన్మక బావనమౌ పునర్వసుపు నక్షత్రంబు, నెవ్వేళఁ; ద్వ
జన్మక బేర్గనఁబాలు శుద్ధసవమీ సౌమ్యాహ్నముల్ వీని శ్రీ
మన్మాన్యంబులటంచు మొక్కెదను; రామా! ఆపదుద్ధరకా!

అమరక బంగరుపల్కెరంబునను ముత్యంబుల్ దగకొనింపి, నా
మముఁబేర్చే నినుఁగాంచి, మై మఱచి “రామా! రామ!”

యంచుకొ వసి

ష్ఠ మునీంద్రుండనుడున్, సభాసదులు సేసల్ చల్ల, “శ్రీరామ” నా
మము నీతండ్రి లిఖించి పొంగెనట; రామా! ఆపదుద్ధరకా!

మును వైకుంఠమునందు సేవలకు సమ్మోదంబునుంజెంది, యీ
జననంబందు ఋణంబులీగ భరతుక సౌమిత్రులకొగూడి, నీ
జననుల్ మెచ్చగ నాటపాటలను బెల్చకొ గాలముకొబుచ్చు నీ
యనురాగంబునకుకొ జోహారులివె; రామా! ఆపదుద్ధరకా!

వేదార్థ ప్రతిపాద తత్త్వమపు నీవేకావ! యీలోక మ
ర్యాదకొనిల్పితి వా వసిష్ఠముని భాగ్యంబల్పమే! నీకు వి
ద్యా దానంబొనరించి, యక్షయపదం బార్జించి, నీ ప్రేమ సం
పాదంపంగనె; దేశికప్రవణ! రామా! ఆపదుద్ధరకా!

“ఏమేకగోరిననిత్తు, జన్నమును నేనేవచ్చి రక్షింతు, శ్రీ
రాముక బంపంగనోవఁ, బంపుదునయేక బ్రాణంబులా వీడు; వి
శ్వామిత్రా! సయిపంగదే!” యనుచు వాత్సల్యార్తి దైన్యత్రపా
వ్యామోహంబులఁ దండ్రిపొందెఁగద! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

కృతుసంరక్షణ కాంక్షియై దశరథఞ్మాపాలు నొప్పించి, నీ
వతిభక్తిక దనవెంట రా నలరి, దివ్యాస్త్రాళిబోధించి, నిక
గృతకృత్యుక బొనరించు గాధిసుతు సంతుప్తాత్ము నిశ్చేయు నీ
యతిమానుష్యపటుత్వమున్ దలఁతు రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ప్రాణేశుండుశపింప రాయయి మార్గంబందు నీ రాకకై
ధ్యానంబున్ బొనరించు గౌతము నెలంతన్బోవవే? మౌని శా
పానూనార్తి నివారణక్షమ మహల్భా పాపపంకాపహం
బొ నీ పాప సరాగమున్ దలఁతు, రామా! ఆపదుద్ధారకా!

సవనంబున్ బరిరక్షసేసితని విశ్వామిత్రుఁడున్ మేలు గూ
ర్ప విదేహేశు పురంబునన్ శివ ధనుర్భంగ గోరు కార్యంబు నుం
కువఁగాఁ గట్టడఁబెట్టి జానకిని నీకున్గూర్చె, నమ్మొని భా
గ్యవిశేషంబు నుతింప నా తరమె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

తమ్ముల్ నీవును బెండ్లి రా కొమ్మరులై దాయంగ నీ తండ్రి మో
దమ్మున్, తల్లులమోదమున్, జనకుమోదమ్ముక, వసిష్ఠర్షి మో
దమ్మున్, గౌశికుమోదమున్, బ్రజలమోదమ్మున్ వచింపంగ, వా
క్యమ్ముల్ గల్గునె బమ్మకేని? రఘురామా! ఆపదుద్ధారకా!

అరవిందాసన వాసవాదుల కలభ్యంబైన నీ పాద నీ
రరుహంబుఁ, సతి నీరిడఁ గడిగి భద్రంబంచుఁ ద న్నీరముఁ
బరమప్రీతిని మౌళిఁదాల్చి తనయఁ వైదేహి నర్పించి సం
బర మొందెఁ జనకుండు, ధన్యకృతి; రామా! అపదుద్ధారకా!

శ్రీస్తుత్యంబగు నీ ముఖాంబుజము వీక్షింపంగ లో నెంచి, తా
మస్తంబెత్తఁగఁబోయి, వంచి, తగదీమార్గంబటంచుఁ, గళ
న్యస్తాలంబితహార నాయకమణిఁ ద్వద్రూపముఁజూచి, మో
హస్తీర్ణంబుఁ గనెఁ మహితనయ; రామా! అపదుద్ధారకా!

లలనారత్నము సీత దోయిలినిఁదాల్చుఁ గెంపులఁ గేఱి, నీ
తలపెనిల్పఁగఁ గుండనూనముల యందంబుఁ విడంబించి శ్యా
మలగాత్రంబును సోకి నీలమణులై మాంగల్యముల్ గూర్చు, నీ
యలఘూవ్యాహువు సేనలఁ దలఁతు, రామా! అపదుద్ధారకా!

“తరుణీ మౌక్తిక, మెండకన్నెఱుఁగ దీ తన్వంగి వైదేహి, యే
కరణిఁగాచెదె! రామచంద్ర.” యనుచుఁ గన్నీరుమున్నీరుఁగాఁ,
స్వరముఁగద్గదమొందఁ, గంపముగగుర్పాటుఁగనఁమేను, మో
హరతిఁ బల్కిన మామ ధన్యకృతి, రామా! అపదుద్ధారకా!

“పదునార్వన్నెకడాని చాయగల దీ వైదేహి, నీవో! నవాం
బుదనీలద్యుతి కోమలాంగుడవు-చాల్-పో-పొమ్ము, మాచెల్లిఁ దా
కెదవే! నీ నలుపంటు” నంచు నెకసక్తెంబుల్ చెలుల్వల్క నె
మ్మది మోపింపవె? జానకీరమణ! రామా! అపదుద్ధారకా!

“హరకోదండ విఖండనుండవట! రమ్మా! నాదువిల్ వంచు, నీ గరువంబే గను” దంచు భార్గవుఁడు వీకబల్లి, విల్లియఁ, ద ద్వర చాపోరు వికర్షణంబుననె సత్త్వంబెల్ల నీ లోనికి బలుపజేసి పరాభవించితివి; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ధరణీపాలన నీదుతండ్రి నెఱపక, దల్లుల్ పృమోదంబిడన్ చిరముక, దమ్ములు నీ విధేయులగుచున్ సేవింప, సీతాసతి సరసాలాప విలాస భోగరచనా సౌఖ్యాబ్ధి వీచి పరం పరలం దూఁగినకాల మేమటుతె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“చనెఁ బో-యర్వదివేల వత్సరము, లీ జ్ఞాచక్రభారంబు నో పను, శ్రీరామునకున్ సమస్త ధరణీ పట్టాభిషేకంబుఁ బెం పునఁ గావించి, మదీయ జీవిత ఫలంబున్ గాంతు,” నంచెంచె నీ యనుఁగుం దండ్రి; విధిన్ గనండుగద! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

జననుల్ మెచ్చిరి, లక్ష్మణుం డలరె, హర్షంబూనె భూజాత, భృత్య నికాయంబులు సంతసించెను, జనం బాబాలగోపాల మే పున నుప్పొంగె, వసిష్ఠమౌని ప్రమదంబున్ గాంచె, దైవేచ్ఛ నే మనవచ్చున్? నినుబంపె గానలకు; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

నిందింపన్ బనియేమి మంథరను? దండ్రిన్ దిట్టఁగానేల? నీ యందున్ గైకకుఁ బ్రేమలేదనుట మేలా? యా వసిష్ఠరియున్ మందుండంచు వచింపఁగాఁగలమె? నీ మాయావిధానంబు నే మందున్? సర్వముఁ గ్రిందుమీదగుట; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

పలురీతుల్ గల రాజ లాంఛనములకా వర్జించి నీర్కావి ప
లక్మలముల్ సీతయు నీవు లక్ష్మణుఁడుదాల్చుకాగాంచి, కన్నీరుగా
ల్వలుగా నేడ్వనివారలుకా, జెనఁటి దైవబెంత క్రూరాత్ముఁ డం
చలుకకా బూననివారలుకా గలరె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“ఆరామస్థులకా జరించుటకు నాయాసంబునుం గాఁతు, ఘో
రారణ్యంబుల నెట్టురాఁగల? వయోధ్యన్నిల్వ” మంచీవు పెం
పారంబల్కిన; సీత- “నీవిమల పాదాబ్జార్చనల్ సేయు నా
కారణ్యంబె- యయోధ్యవాస” మనె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“రాముండే జనకుండటంచుఁ బరిచర్యల్ సేయుమీ; జానకీ
భామారత్నము నన్నె కాఁదలచి సంభావింపుమీ, కానలే
సామిత్రీ! కనుమీ యయోధ్య-యని, నీ జన్మంబు సార్థంబు, పా
మ్మా- మేలొ” ననుచుకా సుమిత్రయనె; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

వనవాసవ్యత దీక్షలాని ముపురుకా బైనంబునై నంత ని
గ్గని మూర్ఖిలైన దండ్రీ; విహ్వలపడెకా గౌసల్య, కైకేయి సి
గ్గును భీతిగనెఁ, బౌరులెల్లరును గగ్గొలెరి, “హా! దైవమా!”
యని నిట్టూర్పు విడెకా వసిష్ఠముని; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ధనముల్ గేహములుకా నిరర్థకము, సీతారాఘవుల్ లేని ప
త్తనమే భీకర కాననం, బిది, పరిత్యక్తంబ, కానెంచి నీ
వెనువెంటకా జనదే? యయోధ్యజన; మీవే సర్వమౌనంచు ని
న్ననువ ర్తించెడివారె సత్కృతులు; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

మదిఁ జింతించు సుమంత్రు సమ్మతిని నా మంత్రించుటల్,
వెంటఁ బె

ట్టిదవుం గష్టములోర్చి వచ్చు జనకోటికా సాదరానూన భా
ష దలిర్పన్ బురికిన్ మరల్చుకృతియున్ సామాన్యమే? వారు ని
న్నదయుండంచుఁ దలంచెరేమొకద! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“తలఁపన్ తొలకుఁ గొయ్యముక్కలకు భేదంబున్నె? నీపాద స
జ్జలజాతంబుల మానుషీకరణ భస్మంబుంట విందున్; బదం
బులనిమ్మి!” యని, భక్తిమైఁగడిగి, సమ్మోదంబునున్ గాంచి, ని
ర్మలఁడయ్యెన్ గుహఁ-డెట్టి నేర్పరియొ? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

నీవేరాజ్యము, నీవ సర్వధనముల్, నీవే సమస్తంబుఁగా,
భావంబందుఁ దలంచు నీ జనకుడే పాపంబు గావించెన్!
“రావే! రాఘవ! రామచంద్ర!”-యనుచున్ బ్రాణంబులన్ బాసె; నే
మా వాత్సల్య! మదెచ్చటేక గలదె?- రామా! ఆపదుద్ధారకా

“ప్రజలల్లాడఁగఁ దల్లులేడ్వగఁ, నిజప్రాణంబులకా దండిగి దాఁ
ద్యజియింపన్, గడియించుకొంటివి యయోధ్యారాజ్య,
మో యంబ! య
గ్రజు నేఁ జేరెద- నెత్తిఁగట్టుకొని, సాఖ్యంబొంది పాలించుకొ
మ్మజకల్పాంత” మటంచుఁదమ్ముడనె; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“దురితాత్ముండవు- మాతృహంత; విఠ నీతోమాటలాడంగ నే
వెఱతుకాబొమ్మని, యంబ! యన్న, యను, నాభీతికాగనంజాల నేక
గరవాలంబునఁ గండతుండెములుగా ఖండింతు ని”న్నంచు మున్
భరతుండాడె, నదెట్టి పేరిమియొ? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“నీ యాశామతికంతమున్గలిగెనే? నీచాత్మ! నన్నాంచి, ‘కై
కేయీపుత్రు డితండె. యీతఁ’ డని, సాకేతప్రజల్ తిట్ట, నీ
కై యేడ్వక నను గంటివేమొకద? యంబా!” యంచుఁ

దమ్ముండనెక,

మాయాబద్ధులు గానివారెవరు? రామా! అపదుద్ధారకా!

జననికదూతెను, మంధరకదెగడె, దుష్పారిత్త్రుడక, నన్ క్షమా
ఎఱసేయంగదెయంచు నీదు జననిక బ్రార్థించె; ‘నాయన్న నే
మనిచూడంగల’ నంచునేడ్చె, బ్రజ నత్కాసక్తి నోదార్చె, నే
మనవచ్చుక భరత ప్రభావమును? రామా! అపదుద్ధారకా!

నిను దాయంజను సైన్యయుక్తు భరతుక వీక్షించి శంకించె గం
గను దాటింప గుహుండు, జాడదెలుపంగా నా భరద్వాజుడక
వనమందేక బ్రతుకంగనీయడనుచుక భావించె సౌమితి; యా
త్మ నెఱుంగన్ దడవోర్చువా రెవరు? రామా! అపదుద్ధారకా!

అనురక్తిన్ నినుఁ జిత్రకూటమున డామంజేరి తమ్ముండు వ
ల్కినపల్కుల్ శపథంబులుక వినమితుల్ పేర్చెన్న నెవ్వారికే
ననురాగంబు జనింపకున్నె? పితృవాక్యార్థంబె కాకున్న నీ
వనుమానింపక కృమ్మక జనవె? రామా! అపదుద్ధారకా!

“భరతా! కైకను దూఱుదేని నిక సైపకజాలఁ; కౌసల్యతో
సరిగానెంతును; దైవయోగము మరల్చక శక్యమే యేరికిక!
గురునాజ్ఞక బొనరింప శ్రేయమగు నీకుక నాకు; రా కర్ణ మే
మఱుపాటొందక సల్పు” మంచనవె? రామా! అపదుద్ధారకా!

“అనుమానింపక నాదుమాటవిను మన్నా! తల్లులఁ మంత్రీ భృత్యనికాయంబులఁ బొరులెల్లర సముద్యదీతి భావింపు; కైకొను నీ కోరువిధానఁ బాదుకలు, నీకుఁమేలు పా”మ్మంచుఁ బేమను నోదార్చవె నమ్రుఁడౌ భరతు; రామా! ఆపదుద్ధరకా!

“పితృనంత్యక్రియలఁ బొనర్చితివి నీ వృత్తంబు సామాన్యమే? సుతులఁ నల్వరఁగాంచియుఁ దుదిదశఁజూడంగ నొక్కండు లేక తనూత్యాగముసేసె; తండ్రిబుణ మీఁగలేని నా జన్మమే యతినింద్యం” బని తమ్ముతో ననవె? రామా! ఆపదుద్ధరకా!

నారల్ గట్టి, సుఖంబులఁవిడచి, నీ నామంబె ధ్యానించుచుఁ తీరౌ గద్దెయఁ బాదుకల్ నిలిపి, భక్తిఁగొల్పుచుఁ బాలనా భారంబూని, వియోగకాలమును సైపలేక లేక్కించెఁ, దానౌరా! తమ్మునిదీక్ష యెట్టిదియె? - రామా! ఆపదుద్ధరకా!

అలరుంబాన్పులఁ దూగుటుయ్యెలల దివ్యాంతఃపురంబందు నెచ్చెలులంగూడిసుఖించు జానకి, తపస్విన్యాకృతిఁ - బర్హశాలల తాలంబడి, కందమూలఫలముల్ భక్షించుచుఁ బేర్మి నిర్మలచిత్తంబున నిన్ను గొల్చెఁగద! - రామా! ఆపదుద్ధరకా!

ప్రముదంబీయఁగఁ దల్పమై, తలగడై, భద్రాసనం బాత పత్యము వింజామరలై, సమస్తపరిచర్యల్ సల్పు శేషుం డరణ్యములం దాకలి దప్పులన్ వదలి, యత్యాసక్తి నిన్ గొల్పు భాగ్యముఁ గాంచెన్గద! లక్ష్మణాకృతిని; రామా! ఆపదుద్ధరకా!

వసుధాపుత్రిక! లోకమాతయనుచున్ బాటింపకే, ముహ్యచే
తనుడై కామ వికారదుష్కృతికిఁ దత్సంకల్పమాత్రాన వా
యసరూపంబుఁగనెన్ జయంతుఁడు; సమస్తైశ్వర్యముల్ వాపి దు
ర్వ్యసనంబీయదె? నీచపుం దలపు; రామా! ఆపదద్ధారకా!

పరివర్జించెను తండ్రి, త్రోసిరి ఋషుల్, “పాపాత్మ! కాకాసురా!
దరియఁకరాకు” మటంచు వేల్పులుఁ బరిత్యాగంబుఁ గావించి, రీ
శ్వర కోపానల తప్తుడౌ ఖలునిఁ బాపంబంచుఁ జేపట్టు తెం
పరు లేరేఁ గలరే జగంబులను? రామా! ఆపదద్ధారకా!

శరణంచుఁ దలక్కిందుఁగాఁ బడిన దుశ్చారిత్తునేఁ గాతు, నీ
కరుణాంభోధికి మేర యెందుఁగలదే? కాకాసురుం డట్లు ది
క్కటి, నీవేగతియంచుఁ గాళ్ళఁబడ, వాఁ డార్ద్రాపరాధుండటం
చరయఁ బోవక రక్షణంబిడవె? రామా! ఆపదద్ధారకా!

“శిక్షార్థుం డతిపాపకర్ముఁడయినఁ జేమొడ్చి, తా నెవ్వఁడేఁ
రక్షింపంగదె! యంచు దీనమతియై పార్థింపెనేఁ, బోవఁగా
దీక్షఁబూనితి” నంచుఁ దెల్పితివి కాదే? యట్లుఁ జేపట్టఁ బ్ర
త్యక్షంబైన ప్రమాణ మీ వగుదు; రామా! ఆపదద్ధారకా!

ఏ పుణ్యంబులఁ దొల్లఁ జేసెనొకొ బ్రహ్మాంధాది దేవాళికిఁ
బ్రాహ్మ నీపద పంకజంబుల వహింపఁ జిత్రకూటాది; హృ
త్తాపధ్వంసిని గౌతమీనది మహత్త్వంబేమొ? స్నానాది స
ద్వ్యాపారంబుల నీకు సాయపడె; రామా! ఆపదద్ధారకా!

ఆసల్ సర్వము వాసి, దుఃఖయుత గార్హస్థ్యంబులక రోసి, మో
క్షాన క్తిక వన సీమలక నియమదీక్షల్ పూను మౌనీందులేక
నీ సౌందర్య విలాస సంపదల కెంతేక ముగ్ధులై కాముక
వ్యాసంగంబునఁ గౌఁగిలింపరొకొ? - రామా! ఆపదుద్ధారకా!

అరుదై, కన్నులపండువై, కుదురునై, యందంపుఁ బెందీవియై
మురిపెంబుం దొలుకాడు జవ్వనపు సొంపుల్ నింపు నీ రూప ము
బ్బురముందోపఁగఁజూచి, శూర్పణఖ, వ్యామోహంబు రేకెత్త నీ
మరుగుకజేరదె? ప్రియఁ జూఁగొన; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

వగనేక, దార్కొను భీతినేక, దగిన సంబంధాననేక, భక్తినేక
బగనేక, గాముక బుద్ధినే, నలుకనేక, బృజ్ఞాన సంలబ్ధినేక
దగ నిన్వేరెడి జీవసంతతినిఁ ద త్రదీతిఁ బాలించి, భ
వ్యగతిక గూర్చవె? సత్కృపామతిని; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

నిను నర్థించియు నిష్ఫలాత్ములగు తెందేకవింటిమే? యెంటు, నా
జననఁబండు లభింపకుండినఁ బునర్జన్మంబునందైనఁ గో
ర్కెను సాధింపరె? - పొందెఁ గుబ్జగ, నినుక గృష్ణావతారానఁ గా
మ నిరాశామతిఁగన్న శూర్పణఖ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

నీ విల్కానితనంబు నీదు బలముక నీ సవ్యసాచిత్వమున్
నీ విద్యల్ ఖరదూషణాది దితిజానీకంబు వీక్షింపదే?
లావేదన్, బదునాల్గువేల యసురుల్ పాణంబులన్ బాసి, మో
క్ష వాప్తిన్ గనఁబోరె! నీ కృపను; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“మనుజునీకము లప్పడంబులక్రియం భక్షించు మావారి యే పణగింపంగల రాకుమారుడెవడబ్బా!” యంచు నాశ్చర్యమున్ గనియెన్ రావణుడంత వాఁ; డసురమూఁకన్ జీల్పించెఁడాడు శౌర్య నిధానంబని సుంతయేన్ గనఁడ? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“ఓరీ! రావణ! నాదు మాటవిను, మెట్లో, ప్రాణముల్ దక్కి, యీ తీరంబందునఁ గూలఁద్రోయఁబడితిన్ దివ్యాస్త్ర వాతాహతిన్ శ్రీరామున్ జెనకంగఁబోకు బ్రతుకం జింతింతువే” నంచు నా మారీచుండనె నీ బలంబెఱిగి; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“నీచేఁ జచ్చిన, రావణా! చెడెదఁ, గానీ రాముచేఁ జత్తునేన్ వాచా గోచరమైన భవ్యపదమున్ బ్రాపించుఁ బో” మృంచు, మారీచుండెంచి మృగాకృతిన్ దఱిసినన్ పృథ్వీజ యద్ధానికై యాచించెన్ నిను, నెట్టి వేడబమో! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“దనుజుల్ పన్నిన మాయగాక యది సత్యంబుచు డెందంబునం దనుమానింపకు, మార్తరక్షణునకే యాపత్తులౌ? నీదు రక్షణసేయన్ నియమించె నన్ను, దొసఁగెంచంబోకు మీ” నాఁగ; లక్ష్యు దూతెన్ దయమాలి భూతనయ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ధరణీ పుత్రిక యట్లనన్ బెఱ నెలంతల్ లెక్కయే? - యాపదల్ తఱియన్బుద్ధినశించుఁ, బూర్వసుకృతుల్ వ్యర్థంబులౌ, సత్త్వపాపరతల్ చేడ్పడుఁ, దాఱుమాఱుగుచు విశ్వంబెల్లఁ జూపఁజేడున్ మరియాదన్ బరికింపనీదుగద! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

మును నీ చండ పరాక్రమం బెఱుగదా? భూపుత్రి, సామిత్రి భా
వనిరూఢిగా గనలేద? యింతయును దైవప్రేరణగాక, ల
క్ష్మణు నారీతినిఁ దూలనాడి వెడలింపంజేయు తద్వృత్తి క
న్య నిదానంబిఁక నేదియేగాక గలదె? రామా! ఆపదుద్ధరకా!

అనుపేక్ష్యంబగు నీదునానతినిఁ ద్రోయలేక, నష్టాత్మయై
తను నింద్యేక్తుల నొవ్వఁగాఁబలుకు సీతగాక జూడగాలేక, దై
వ నియోగం బనివార్యమౌట 'తరుణీ స్వాంతంబు సర్వంకషం'
బని, నిన్జేరఁగరాడె లక్ష్మణుఁడు? రామా! ఆపదుద్ధరకా!

కనకైశంబది యేమి? యీ మనుజులోకం బేమి? నమ్మంగరా
దనుమానం నిని-దైత్యమాయ యని, సుంతైనగా విచారింప తీ
వనువర్తించుట, సీత లక్ష్మణుని నీకై యంపుటల్ చూడ, మీ
మనుజత్వంబొ? విధి ప్రతిష్ఠతమొ? రామా! ఆపదుద్ధరకా!

సీతాసాధ్వినీ లాతినాతియనుచుగాక జింతించి కొంపోయె నా
దైతేయేశుఁడు, సర్వ రాక్షసకుల ధ్వంసార్థమై భూమి సం
బాతంబైనది, యాదిశక్తియని యెంచంబోఁడు; దుర్మోహ సం
పాతైశ్వర్యం డెఱుంగునే? విధిని; రామా! ఆపదుద్ధరకా!

ధరవీపుత్రిక రోదనంబు వినుఁడుగాక దైత్యాధిపుగాక, యు
గ్య రణంబుగా బొనరించి, కూలి, తుది, వార్తగా నీకెఱింగించి నీ
కరుణగాక జూఱఁగొనెగాక జటాయు; వటు లోకాతీతమై పొల్చు స
న్మరణాంత్యక్రియ లేరికేగాక గలదె? రామా! ఆపదుద్ధరకా!

నన లేకుండిన తీగవేలె, శశి హీనంబైన రాత్రంబు న
ట్లనువొ దీపములేని గీమువలె సీతాఽభావమౌ నాకుటిం
టినిఁజూడక మది నెట్లుగుందితివో? గ్లానికజెంది యేరీతి ల
క్ష్యణుతో నేమని జాలినొందితివో? రామా! అపదుద్ధారకా!

దనుజుల్ పన్నిన, మాయఁ గేరితివో! కాంతల్ చూపు దుస్సాహసం
బునకుక రోసితి? మున్ను నీవిడిన పన్నుకద్యోయు సామిత్రి వ
ర్తనముక దూలఁగనాడితి? చెనఁటి కర్మంబాడితి? సీతకై
మనమం దేమనిసంతపించితివో? రామా! అపదుద్ధారకా!

వనిలో వెన్నెలరాత్రులక విరహతాపంబొందు నిన్గొంచి ల
క్ష్యణుఁడోదారుప, జానకీ గుణ విశేషంబెల్ల నగ్గించుచుక
దిన మొక్కేడుగఁ బుచ్చి, ఘోర విపదబ్ధిక దారకంబింక నే
మనుచుక, వేదుఱునట్లు క్రుమ్మరవె? రామా! అపదుద్ధారకా!

కనులకమూసిన సీత, కన్నుఁదెఱవంగా సీత, నల్లిక్కులక
వెనుకక ముందును సీత, వస్తువెదియేక వీక్షించినక సీత, యే
మననో? లేద-తదన్యమౌ ప్రకృతి; సీతాఽద్వైతభావంబు ల
క్ష్య నిరూఢస్థితి నొందె నీహృదిని; రామా! అపదుద్ధారకా!

అరవిందాస్త కృపావిశేషమో? జగత్ప్రాణు ప్రభావంబో? యీ
శ్వర మాహాత్మ్యమో? యంజనాగురు తపశ్చర్యాఫలంబో? యహ
స్కరకన్యా సుకృతత్వమో? హనుమ నీ సంసేవనానూన ది
వ్య రసాంభోనిధి నోలలాడెగద; రామా! అపదుద్ధారకా!

కవ-నాఁ, గంతు వసంతులకగెలుచు సింగారంబులుకా, నీల వ
జ్రీవపుచ్చాయలు, వల్కలాజిన జటా చాపంబులుకా, రాజ ది
వ్య విలాసంబులనొప్పు మిమ్ముగని, సంభావించి సుగ్రీవ స
ఖ్య విధికా గూర్చుండె? వాయునందనుడు: రామా! ఆపదుద్ధారకా!

అనురాగంబున నీకు భాస్కరసుతుండర్పించె వైదేహి వై
చిన భూషల్గలఁ మూట గానుకగ; వీక్షింపంగ నద్దాని నే
మని వాపోయితో? నీవుచూపు నగలం దందెల్ నిరూపించి ల
క్ష్మణుడెచ్చెకా; దన నీమమెట్టిదియో? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“వాలికా గూల్చి, యధర్మవర్తన కిలన్ బాలైతి వీ” వంచు వీ
రాలాపంబులువల్కు మానిసులు నిందారోపణల్ సేసి; రం
తేలా? యాశ్రితపారిజాతమవు, నీ వేదైనఁ గావింపవే
నా లక్ష్మ్యర్థము నీ కదెట్లమరు? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

కపినాథుండు మహీ తనూజ నెమకంగా వేనవేల్ కోతులన్
విపులా చక్రమునందు నర్దిశలకంపెన్, వారిలోనెల్ల నీ
కృపకున్బాతుఁడు వాయునందనుఁ డెకండెకాఁడె? సందేశ వా
క్య పవిత్రాంగుళిముద్ర లీ విడుట, రామా! ఆపదుద్ధారకా!

అమరేఙ్గన్ సురసన్ దగన్గెలిచె, ఛాయాగ్రాహినిగూల్చె, బ్రే
మమునఁ డాసిన వాయుమిత్రమగు నా మైనాకు శంఖించె, భ
ద్రముగా లంకనుజేరె, లంకిణిని విద్రావించె, నీ యంగుళీ
య మహత్త్వంబునఁజేసి మా హనుమ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

పురియందున్గల సాధముల్ గృహములున్ బూదోటలున్
దోటలున్
సరసుల్, వీధులు, సందుగొందులు, రహస్యస్థానముల్ వేఱ, నే
డైత గాలించెను, జూచె, గ్రుమ్మరియె, శోధించెన్ బరీక్షించె వే
మఱు; సీతన్ గనడయ్యెగా హనుమ! రామా! అపదుద్ధరకా!

జాలింజెందియు, సీత నానిశినిగాంచన్ దుర్లభంబయ్యెనేన్
వాలాయంబుగ సాట్టగోపుర వన పాకార లంకాపురిన్
వాలంబందునజుట్టి, యెత్తికొని, నీ పాదస్థలిన్ నిల్పుగా
నాలోచించె మహోగుడై హనుమ; రామా! అపదుద్ధరకా!

“పెనులోభంబున లేడిఁ గోరి పతికిఁ వేఱైతిఁ, గాంతారమం
దనురక్తిఁ మముఁగొల్చులక్ష్మణుని నిందాలాపముల్ వల్క్రితిన్,
వనితాగౌరవమెల్లఁ గొల్పడితి, నే బాపాత్మ, నీ శిక్ష నా
కనుభావ్యం” బని, యేడ్చె భూతనయ; రామా! అపదుద్ధరకా!

“కరుణంజూపఁడు రాఘవుం, డిటకు మార్గంబేరికిఁ దోప, దీ
పురికింజేరఁగలేరె వారలును, రేపొమాపా భక్షింతు ము
ష్కరు లీరక్కను, లింక నీ బ్రతుకు నాసల్ పూనరా” దంచు నీ
స్మరణఁజేసెను సీత- యార్తమతి; రామా! అపదుద్ధరకా!

“అసదీ లంకకుఁజేర రాఘవుల. కే యాధారములేని స
న్నసురల్ చంపుటనిక్కువఁబ; యింక మత్ప్రాప్తేసునిఁగొల్చి యీ
యసువుల్ పాసెద”- నంచు నేడ్చునతి దీనాలాపమాలించి, తా
మసలఁరాదని వెల్పడె హనుమ; రామా! అపదుద్ధరకా!

పాణత్యాగముఁ జేయఁగాఁ గడఁగు నా వైదేహినిఁగాంచి, భా
షా నైపుణ్యము నర్థశుద్ధియు విమర్శాదృష్టిమైఁ బల్కి, స
న్మానంబుఁగని, యుంగరంబిడి, యభిజ్ఞానోక్తులం దెల్పి, య
త్యానందంబును గూర్చుండే? హనుమ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“హనుమా! నాప్రభునుంగరంబొసఁగి యీప్రాణంబులన్ నిల్పి తీ
బ్బులు మెట్టిఁగుదునో? యనేక నతులర్పింతుఁ; శిరోరత్నముం
గొని, శ్రీరామునకిచ్చి, నా స్థితిని వాక్కువ్వంగదే!” యంచు నొ
య్యన శోకాకులయయ్యె భూతనయ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“కనులఁ జూచుచునున్నవేళ ‘కరుణా కాకుత్స్థుండే’ దవ్వలం
దనురాగంబుఁగనండు; పక్షిపయి బ్రహ్మాస్తంబు సంధించె, నీ
దనుజాధీశు నుపేక్షఁజేసె, నిది యే ధర్మంబో? యూహింపు” మం
చనదే? మారుతిఁగాంచి, భూతనయ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ప్రమదారత్నము సీతయిచ్చిన శిరోరత్నంబు సద్భక్తి భ
ద్రముగాదాఁచి. యశోక దివ్యవన విధ్వంసంబుఁ గావించి, యొ
క్కమొగిఁ మూఁగిన శత్రుసంతతిని వీకఁ జీల్చి చెండాడి, దై
త్య మహిశుఁగనఁ జిక్కెఁబో, హనుమ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“కోఁతీ! యెవ్వఁడవీవు? - నే హనుమ; - నీకున్ రాఁ గతంబేమి? - మా
సీతఁజూడఁగ; బంపి రెవ్వరు నినుఁ? - శ్రీరాముఁడంపెన్; వనం
బాతిరుఁ జెడఁగూల్చితేల? - నిను డాయన్; దేనికో? - బుద్ధి నే
నై తెల్పంగ;” - నటంచనెఁ హనుమ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“ధరణీ పుత్రిక సీత నీదు గళబద్ధంబైన కాలాహి, కం
ధర సంవేష్టిత కాలపాశము, శిరస్థంబైన దంభోళి, ము
ష్కర దైత్యాటవిదావ వహ్ని, సతివేషంబూను పెన్మృత్యు వం
చరయన్ రావణ! మే” అనెన్ హనుమ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“తనరన్ శిక్షకు శిక్షసేసితివి నీ దక్షత్వ మక్షీణమే?
కని రమ్మన్నను గాల్చివచ్చితివి, యౌగా” కంచుఁ గీశాళి వె
న్నెన, నిన్జేరి, ‘సజీవజూచితి ననుంగుందల్లి’ నంచున్ శిరో
మణి నర్పించు హనుమ కేమిడితె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ఎంతే గర్వముపూని పొంగెదవ? ‘యొక్కితేని సందీయ, విం
కింతున్గా’ కని యాగ్రహుండపయి యాగ్నేయాస్త్రమున్దీయ, నీ
పొంతనదోచి, యుపాయమున్దెలిపి నిన్మ్రొక్కెన్సముద్రుండు; క
ల్పాంతంబేగద! వీ వలుంగునెడ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“ఏ నీవాడ” నటంచు నొక్కపరి నే యేవాడునే గోర నా
ప్రాణిఁబ్రోచెద-నిద్ది నాదగువ్రతంబౌ సుమ్మి, యా రావణుం
డైనగాని, విభీషణుం డెక్కడదేలా?” యన్న నీ సూక్తి, య
త్యానందామృతకంద మౌనుగద! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“గిరు లంభోనిధిదేలె, నెల్ల కృతులఁ గీశాళి కావించెడి
సరులే దైత్యులరూపు మాపెడెని, యన్యాయంబుగాకేమి? య
చ్చెరువుందోచె”-నటంచురావణుఁడుదాఁ జిత్తంబునందెంచఁడె?
యరయఁ శక్యమె నీ విలాసముల? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

అనుజుండివును ఋక్షవానరులు మాయాశీలుడౌ నింద్రజిత్
ఘనబాణాహతినిచ్చి మూర్ఛనుమునుంగక, జాంబవంతుండు దె
ల్పిన సంజీవన శైలముకబెఱికి వేవే తెచ్చి రక్షించు మా
హనుమకమించినజోదు నీ కెవడు? - రామా! ఆపదుద్ధారకా!

సురలెల్లక నుతియింప మౌని మనుజస్తోమంబు లగ్గింప, వా
నరులుత్సాహమునొంద, లోకచయ మానందాంబుధిక్షధేల, భూ
భరులౌ రావణ కుంభకర్ణులను విధ్వంసంబు గావించు నీ
హరభావంబున కెఱికోల్పిడుదు; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

రణరంగంబున నీకునై పెనఁగుచుక బ్రాణంబులక గోలుపో
యిన భల్లూక వనేచరాళికయి యెంతేఁగుంది, యంభోరుహ
సను బ్రార్థించియు వారినెల్ల బ్రతికించంగన్న నీ ప్రియ, నీ
యనురాగంబు లెవారికేకగలవె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

నీ సేవకగలభాగ్య మెయ్యదియొకానీ, తారు దారాదృతిక
జేసెక గోతు లెలుంగులుక విహగముల్ చిక్రోడముల్ నీదు వి
శ్వాసంబెంతయుఁ గొల్లకొట్టుకొనె, నేచందాన నీవా ఋణం
బాసాంతంబుగ దీర్పఁగల్గితివె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

అనుమానంబును నీవు గాంచితివ?-లేదా- కాకులౌ లోకులే
మని వాకొందురౌ యంచు జంకితివ?-కాదా- యింతిపై నల్లియా?
యనుజుండిచ్చును మెచ్చనా?-కవుల సఖ్యత్వప్రభావంబు?- యే
మని యగ్నింజోరుమంటి జానకిని?- రామా! ఆపదుద్ధారకా!

చరితార్థత్వముఁ గాఁచరే జనములున్ నంతర్పణల్ సేసి; నీ
పరివారంబును నిన్ను నాదృతి భరద్వాజుండు సంత్పప్తులన్
బలుపన్ గూర్చిన విందు లెందుఁగలవే? మౌనీంద్రు సన్మానముల్
మఱపన్ వచ్చునె యెన్నఁడెనియును? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

“పదునాల్గేడులు నేటితోసరి, యింకన్ బ్రాహ్మయోపవేశంబుఁ జే
సెద” నంచున్ భరతుండు సిద్ధమగుడున్ సీతాదులన్ గూడి పెం
పుఁదలీర్పన్ దక్షిణేరు నిస్సనుచు సమ్మోదించు నా నాటి సం
పద వర్ణింపఁ బదంబులున్ గలవె? రామా! ఆపదుద్ధారకా!

తురంగంబుల్ భరతుండొగిన్ నడుప, శత్రుఘ్నుండు ఛత్రంబుఁ, జా
మరముల్ లక్ష్మణుండున్ విభీషణుండు ప్రేమన్ వాలృ, వైదేహితో
నరదంబెక్కి, కపుల్ జయధ్వనులు సేయన్ బౌరవర్గంబు సం
బరమొందన్ బురిజేరు నిన్ దలఁతు; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

పలు సామంతులు మంత్రులున్ బ్రజలుఁగొల్వన్ బుఖ్యతీర్థోదకం
బుల, బుభుక్షులతో వసిష్ఠుండు శ్రుతిప్రాక్షరంబుఁగా దివ్య మం
గల సాకేత సుభద్రపీఠి నభిషేకశ్రీలఁ గైసేయ భ
వ్య లసత్కీర్తినిఁ గన్న నిఁగొలుతు; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

శ్రీతులన్ బ్రేమ బహుకరించియు ధరిత్రిపుత్రికై హర మి
చ్చితి, దానిఁగని సీత యెల్లరును వీక్షింపంగ, ‘నీ మెచ్చు స
త్కృతి కీవీయు’ మనంగ, మారుతికి నప్పించెన్; దదీయాపైచే
నతి పూజ్యండు యి పాలె మౌ హనుమ; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

తేగ్రతన్ రాజనువాఁడెవండనిన మా 'శ్రీరాముఁడే' యండుగి; నీ
దూతన్ బేర్చిన 'రామదూత హనుమంతుం' డెక్కఁడేయండు; సా
కేతంబున్ మఱిపించె నేదియనఁ 'గిష్కింధాపురం' బండుగి; వి
ఖ్యాతంబందురు 'రామనామము' ను; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

ధరణీపాలన నీవొసర్పఁగ, పృథ్వీత్సాహంబు పెంపొందె, నె
వ్వరు నే కష్టమెఱుంగకే బహువిధైశ్వర్యంబులన్ గాంచి రె
ల్లరు 'రామా!రఘురామ!' యంచు ధరయెల్లన్ రామభూతంబునై
మఱిపించెన్ సకల క్షితీశ్వరుల; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

కనియెన్ మారుతి నీదుతత్త్వమును; సఖ్యత్యంబు సుగ్రీవుఁడున్
గనియెన్; సత్యగతిన్ విభీషణుఁ డెఱుంగన్ నేర్చె; నీ చాప వి
ద్యను గాంచెన్ దశకంధరుండు; పురుషార్థ శ్రీదమౌ నీదు నా
మ సెధిన్ గన్గొనఁజాలె శంకరుఁడు; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

సరసన్ బానకి లక్ష్మణుల్, భరతుఁడున్ శత్రుఘ్నుఁడెవెన్క, భా
స్కర పుత్రాంగద బాంబవంతులును లంకాధిశుఁడున్ మూలలన్
వరలన్, మారుతిమోలనిల్చి వినుతింపన్, స్వర్ణపీఠిన్ మనో
హర రూపంబునఁ బొల్చు నిన్ గొలుతు, రామా! ఆపదుద్ధారకా!

స్వ వి ష య ము.

గురుఁడున్ నాల్గవయింట నీచఁబడె నాకున్ దాన శుక్రాంతరం
బరయన్ జిక్కులుఁ గష్టముల్ పొసఁగె; షష్టాష్టస్థితినేజేసి యి
ర్వుర వైరంబులు నన్గలంచె, నిఁకఁ బ్రాపున్ నీవుఁగా నమ్మి నీ
మఱుగున్ జేరితిఁ; బోవఁగాఁగదవె! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

హితమేదో యెఱుంగంగలేక మది నెంతేఁ దారుమారైన న
న్నతికూర్మిన్ దఱిఁజేర్చి, భాగవత వంశాంభోధి చంద్రుండు, మా
రుతి పూజానిరతుండు సాధు బుధవర్యుం డన్నపూర్ణుండు న
మ్మతి నన్నీకృతిఁ బల్కఁగాఁ బనిచె; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

‘తులసీరామ చరిత్ర’ మానసము’ సంతుష్టాంతరంగుండనై
తెలుఁగుంజేయఁగఁబూని, తత్కృతిని బ్రాతిన్గొంతవాక్రుచ్చి, యా
వల సర్వంబును గట్టిపెట్టితిని; దుర్వాపార పారీణతన్
మలినంబొందెను జిత్తమెంతయును; రామా! ఆపదుద్ధారకా!

కలమున్ బట్టియు నాలుగేడులకుఁ బైఁగానయ్యె; సత్సంగ మా
వలకున్ మ్రొగ్గి, నినున్ భజించుటలు దవ్వెపోయె; వ్యాపారముల్
కలహప్రాప్తినిఁ గూర్చె; నింతసయినఁ గారుణ్యమేపార ని
ర్మలచిత్తంబు నొసంగఁగాఁగదవె! రామా! ఆపదుద్ధారకా!

సతమున్ సీతను నిన్ స్మరింతు వివిధైశ్వర్య వృదానాఢ్యులన్,
శ్రీత సంరక్షణదక్షుడౌ హనుమకున్ జేజేల నర్పింతు, న
త్కృతి పూర్ణుండగు నన్నపూర్ణునకు నర్పింతున్ నమోవాకముల్,
మతి సేవింతును భక్తులెల్లరను, రామా! ఆపదుద్ధారకా!

కృతి స మ ర్పణ

ఘన బాపట్ల శుభాన్వయాంబునిధి రాకాసోముడౌ వీరయా
ర్యునకున్ సాధ్యకి చిన్నపున్నమకుఁ బుత్రుండౌ హనుమాఖ్యుఁ డిం
పానరన్ దారణ చైత్ర కృష్ణ దశమిన్ బూరించి యర్పించెఁ బ్రే
మను శ్రీవారికి నీదు సత్కృతిని రామా! ఆపదుద్ధారకా!

శ్రీరామచంద్రార్పణమస్తు!

శ్రీరామచంద్రాయ నమః
సప్తర్షి రామాయణము.

౧. బాలకాండము

కశ్యపుఁడు.

జాతః శ్రీరఘునాయకో దశరథాన్మన్యాశ్రయాత్ తాటకాం
హత్వా రక్షిత కౌశిక కృతువరః కృత్వాఽవ్యహలాం శుభాన్
భంక్త్వా దుదృశరాసనం జనకజాం పాఠౌ గృహీత్వా తతో
జిత్వాధ్వని భార్గవం పునరగా త్సితానమేతః పురీమ్.

శ్రీరాముఁడన శ్రీహరిసుతుఁడై కౌసల్య
దశరథులకు నయోధ్యను జనించి,
గురు పసిష్ఠుని భక్తిగొల్చి విద్యల నేర్చి,
కౌశికాబ్జను తాటకను వధించి,
దనుజులఁ బరిమార్చి, తపసి జన్మముఁ గాచి,
గౌతమ సతనిఁ బ్రపూతఁ జేసి.
శంభు చాపముఁ ద్రుంచి బాసకిఁ జేపట్టి,
మిథిలను మోదాంబునిధినిఁ దేల్చి,

భార్గవుని గర్వమడగించి మార్గమందు,
నవ పథూయత భ్రాతృలు వివిధ బంధు
జనులుఁ బరిజనములు సంతసమునఁ గొలువ
సీతతోఁ బ్రవేశించె సాక్షేతపురము.

౨. అయోధ్యాకాండము

అత్తి.

దాస్యా మంథరయా దయా రహితయా దుర్భేదితా కైకయా
శ్రీరామ ప్రథమాభిషేక సమయే మాతావ్యయాచత్ వరా.
భద్రారం; “భరతఃప్రశాస్తా ధరణీం”-“రామో వనం గచ్ఛతా”
చిత్వాకర్ణ్య స చోత్తరం నహి దదౌ దుఃఖేన మూర్ఛాంగతః.

దాసియు మిగుల నిర్దయయును గుటిల సం
చారయౌ మంథరా ప్రేరణమున
ననుగ్రుదల్లియు దయాఖనియైన కైకేయి
మతిచెడి స్వార్థయై మంకురబూని,
శ్రీరామ పట్టాభిషేక కాలంబునఁ
బతి మున్నిడిన వరద్వయముఁ దెలిపి,
“భరతున కీ రాజ్య పట్టంబు గట్టుము
రాము నీ రేడు వర్షముల దనుక

నడవులందుండ నియమింపు”-మనుచుఁ గోరఁ
బ్రాణముల కెక్కుడౌ రాముఁ బాయలేక,
జొంకలేక, దుర్విధిఁ ద్రోసివుచ్చలేక
మూర్ఛనొందెను దశరథ భూ విభుండు.

3. అరణ్యకాండము

భరద్వాజుఁడు.

శ్రీరామః పితృశాసనా ద్వనమగా త్సామిత్రి సీతాన్వితః
 గంగాంప్రాప్య జటాం నిబధ్య స గుహాః స చ్చిత్రకూటే వనన్
 కృత్వా తత్ర పితృక్రియా స్స భరతో దత్వాఽభయం దండకే
 ప్రాప్యగస్త్య మునీశ్వరం త దుదితం ధృత్వా ధనుశ్చక్షయమ్.

తండిరియానతిఁ దలఁదాల్చి శ్రీరాముండు
 జానకీ సామిత్రిసహితుఁ డగుచు
 సాకేతపురి వీడి జాహ్నువీనది డాసి
 జటియై, కడచి, గుహ సహితుఁడగుచు
 చిత్రకూటమున వసించి, భరతుఁడేర్చి
 పితృ కర్మముల యథావిధి నొనర్చి,
 పాదుక లొసఁగి యా భరతు కోరికఁదీర్చి
 దండక నభయప్రదాన మొసఁగి,

తాన పులఁగొల్చి సదయ సల్లాప ఫణితిఁ,
 చని, యగస్త్యుని మొక్కి, యక్షయ్యశర శ
 రాసనంబులు బహువిధా శాసనములు
 వడసి, దక్షిణాటపులను వెడలె నంత.

౪. కిష్కింధాకాండము

విశ్వామిత్రుఁడు

గత్వా పంచవతీ మగస్త్య వచనా ద్దత్వాఽభయం మౌనినాం
 చిత్వా కూర్పణఖాన్య కర్ణయుగళం తామ్రం సమస్తాన్మునీన్
 హత్వాతంచ ఖరం సువర్ణహరిణం, భిత్వా తథా వాలినం
 తారతమ్యమైరిరాజ్యమకరో త్సర్వంచ సుగ్రీవసాత్.

ముని యగస్త్యుని పనుపున దాశరథి పంచ
 వటియందు నొక పర్ణకుటి వనించి,
 పరిసరాశ్రమముల దరిసించి మౌనుల
 కభయప్రదానంబు లందఁజేసి,
 పాపి శూర్పణఖఁ గురూపను జేయించి
 ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ దునిమి,
 మాయా కురంగమౌ మారీచుఁ బరిమార్చి,
 యపహృత సీతకై యడవులరసి,

తెగిపడిన జటాయువునకు సుగతిఁగూర్చి,
 హనుమ కతన సుగ్రీవు సఖ్యంబు వడసి,
 వాలిఁగూల్చి, కిష్కింధా సుభద్రపీఠిఁ
 గీశ లోకేశుఁగాఁగ. సుగ్రీవునిలిపె.

౫. సుందరకాండము

గౌతముడు.

దూతో దాశరథే స్పృలీలముదధిః తీర్త్వా హనుమాన్ మహాన్
దృష్ట్వాఽశోకవనేస్థితాం జనకజాం దత్వాంగుళే రుద్ధిర్నికామ్
అజేదీ నసురాన్నిహత్య మహతీం లంకాంచ దగ్ధాపునః
శ్రీరామంచ సమేత్య “దేవ! జననీ దృష్ట్వామయే” త్యబ్ధివీత్.

శ్రీరామ దూత సుధీరుడు మారుతి
కెరలి వారాశి లంఘించు తఱిని
మైనాకు శంసించి, మృందించి సింహికన్
సురసన్ సమాధానపఱచి, కడచి,
లంకాపురిన్ జొచ్చి లంకిణీన్ మర్దించి
శోధించి నగరి నశోకవనిని
జేరి, రామార్చిత చిత్తయౌ భూసుతన్
గని మ్రొక్కి, వినతి నుంగరమొసంగి,

వసముఁ బెకలించి, అజేది దనుజులను వ
ధించి, లంకన్ దహించి, యబ్ధినిఁ దరించి
జానకీ శిరోమణిని దాశరథి కొసఁగి
“స్వామి! ప్రాణసహితఁ గంటి జనని” ననియె.

ఫలశ్రుతి.

శ్రీరామస్య కథా సుధాతి మధురాన్ శ్లోకానిమా నుత్తమాన్
యే శ్రీకృష్ణంతి పఠంతి చ ప్రతిదినం తేఽఘోష విధ్వంసినః
శ్రీమంతో బహు పుత్రపౌత్ర సహితాః భుంక్త్యేహ భోగాంశ్చిరం
భోగాంతేతు సదార్పితం సురగదై ర్విష్ణో ర్లభంతే పదమ్.

సప్తర్షి కృతము సంక్షిప్తము హనుమ దాం
ధీకృత శ్రీరామ దివ్యచరితఁ
బ్రతిదినంబుఁ బఠించు వారలు వినువారు
సకల పాపంబులు నమసిపోవ
అయు రారోగ్యభాగ్య సుపుత్ర పౌత్ర సం
కలితులై వివిధ భోగములఁ బడసి,
రామచంద్ర పృవర్తన నిజాదర్శనంబుఁ
గాఁ గొని జీవితగతినిఁ బఱచి,

జీవితాంతంబునన్ సుర సేవితంబు
న నితర సు దుర్లభంబు నవ్యయము నైన
శ్రీమహావిష్ణు ధామంబుఁ జేరుచుందు
జానకీ రామ సాయీప్రసాద గరిమ.

శ్రీరామచంద్రార్పణ మస్తు!

లోకాస్సమస్తా స్సుఖినో భవన్తు!

ఓమ్ తత్ సత్.

ఈ రచయితచే రచించబడి ముద్రితములైన గ్రంథములు.

- 1 శ్రీమద్భగవద్గీతామృతము (భగవద్గీత శ్లోకములు - తెనుగుపద్యములు)
- 2 పరిబోధనుధాకరము (శ్రీ శంకరభగవత్పాదరచిత ప్రకరణ గ్రంథము-
శ్లోకములు- తెనుగుపద్యములు)
- 3 ఆశ్చర్యచూడామణి (శ్రీరామచరిత్రము - శక్తిభద్రకృత సంస్కృత-
నాటకమున కాంధ్యానువాదము)

శ్రీ సాయీలీలా ప్రచురణములు

- 1 శ్రీ సాయీబాబా వ్రాజస్తవములు (2 వ కూర్పు) 1-00
- 2 శ్రీకృష్ణ కల్దామృతము. 1-00
(భక్తలీలాకు సంస్కృతకృతికి తెనుగు గీతములు)
- 3 శ్రీ సాయీ మననము (3 సర్గములు) 1-00
- 4 శ్రీ ఆపమద్వారక శతకము (2 వ కూర్పు) 0 50
(శ్రీరామ కథాత్మకము) సప్త్రైరామాయణ సహితము.
- 5 శ్రీ సాయీకరణ 4 భాగములు 2-00
- 6 శ్రీ వేంకటేశ్వర నుప్రభాతగీతములు (2 వ కూర్పు) 0-25
- 7 శ్రీ సాయీబాబాకూడ దేవుడేనా? ఉన్న దేవుళ్ళుచాలకనా? 1-00
(సందేహనివృత్తి)

ముద్రణము కావలసినవి:-

- 8 శ్రీ సాయీ కబీరునూత్తులు (సాఖీలు-ద్విపదలు)
- 9 శ్రీ సాయీ విజయము (జంగమకథ)
- 10 ప్రేమామృతము (నారద భక్తిసూత్రములు టీక-తెనుగుపద్యములు -
వివరణ గీతమాలిక).
- 11 ఏమీ, నిన్ను పేక్షితునా? (శ్రీ సాయీబాబాచరిత్ర,
భక్తుల అనుభవములు, తెనుగుపద్యము)
- 12 శ్రీ సాయీ అనుసరణ.